HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אי מה משרת בעל מום לא אף כהן מברך בעל מום לא א הא איתקש לנזיר ומאי חזית דמקשת לקולא אקיש לחומרא אסמכתא נינהו ⊖ מדרבנן ולקולא: אלו הן מעמדות לפי שנאמר צו את בני ישראל כו׳: מאי קאמר ה״ק אלו הן מעמדות ומה טעם תיקנו מעמדות לפי שנאמר [1] צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי והיאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים ושל לוים ושל ישראלים הגיע זמן משמר לעלות כהנים ולוים עולין לירושלים ת״ר עשרים וארבעה משמרות [א] (א) בארץ ישראל ושתים עשרה ביריחו שתים עשרה ביריחו נפישן להו טובא אלא שתים עשרה מהן ביריחו הגיע זמן המשמר לעלות חצי המשמר היה עולה מארץ ישראל לירושלים וחצי המשמר היה עולה א) מיריחו כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבירושלים אמר רב יהודה אמר שמואל כהנים ולוים וישראלים מעכבין את הקרבן במתניתא תנא ר״ש בן אלעזר (ב) כהנים ולוים וכלי שיר מעכבין את הקרבן במאי קמיפלגי מר סבר ב) ב עיקר שירה בפה ומר סבר עיקר שירה בכלי אמר רב ג) חמא בר גוריא אמר רב ג משה תיקן להם לישראל שמונה משמרות ארבעה מאלעזר וד׳ מאיתמר בא שמואל והעמידן על שש עשרה בא דוד והעמידן על עשרים וארבעה שנאמר [2] בשנת הארבעים למלכות דוד נדרשו וימצא בהם גבורי החיל ביעזר גלעד מיתיבי משה תיקן להם לישראל שמונה משמרות ארבעה מאלעזר וארבעה מאיתמר ד בא דוד ושמואל והעמידן על עשרים וארבע שנאמר [3] המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם הכי קאמר מיסודו של דוד ושמואל הרמתי העמידום על עשרים וארבע ד) תניא אידך משה תיקן להם לישראל שש עשרה משמרות שמונה מאלעזר ושמונה מאיתמר וכשרבו בני אלעזר על בני איתמר חלקום והעמידום על עשרים וארבע שנאמר [4] וימצאו בני אלעזר רבים לראשי הגברים מן בני איתמר ויחלקום לבני אלעזר ראשים לבית אבות ששה עשר ולבני איתמר לבית אבותם שמונה ואומר [5] בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר מאי ואומר וכי תימא כי היכי דנפישי בני אלעזר הכא נמי דנפישי בני איתמר שמונה מעיקרא ארבעה הוו ת״ש בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר תיובתא דרב ה) חמא בר גוריא אמר לך רב ה) חמא בר גוריא תנאי היא ואנא דאמרי כי האי תנא דאמר שמונה ת״ר ו) ארבעה משמרות עלו מן הגולה ואלו הן ידעיה [חרים] פשחור ואימר עמדו נביאים שביניהם

וחלקום

מאי קאמר. דקא בעי מאי ניהו מעמדות ומייתי קרא את קרבני לחמי לאשי וגו׳ ז): **הכי קאמר אלו הן מעמדות**. לקמן וטעמא מאי תקון מעמדות לפי שנאמר לו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי וגו׳: ה״ג **תנו רבנן כ״ד משמרות היו בא״י וי״ב ביריחו** י״ב ביריחו בתמיה **נפישי להו טובא אלא אימא וי״ב מהן ביריחו**. ברישא משמע לבד הכ״ד שבעיירות א״י היו י״ב ביריחו דהוו להו ל״ו וי״ב מהן משמע שמאותן הכ״ד היו י״ב ביריחו: ה״ג **הגיע זמן המשמר חצי המשמר עולה לירושלים וחצי המשמר עולה ליריחו כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבירושלים**. כלומר כילד היו י״ב ביריחו כשהגיע זמן המשמר לעלות לירושלים בשבת מתחלקים אנשי המשמר חציין הולכין לירושלים לעבודה וחציין הולכין ליריחו הסמוכה לירושלים ומתקנין שם מים ומזון לאחיהם וכך עושין כל הכ״ד משמרות נמצא י״ב ביריחו [א לשון אחר נהירא לי: **מעכבין את הקרבן**. אם אין מעמד מכוון בירושלים כדתנן (לעיל דף כו.) על כל משמר היה מעמד בירושלים של כהנים לוים וישראלים כיון דכולהו בעינן דליהוי (ג) כמוהו על גבי עבודה: **וכלי שיר מעכבין את הקרבן**. פלוגתא בשילהי מסכת סוכה (דף נ:) ובערכין (דף יא.) מפורשת: **עיקר שירה בפה**. וכלי לבסומי קלא בעלמא וכיון דאיכא לוים לא מעכב משום כלי שיר: **עיקר שירה בכלי**. אבוב וכן בפרק החליל (סוכה שם): **ארבעה מאלעזר**. מבניו של אלעזר שעשה מהן ד׳ משמרות. וגמרא גמר לה: **המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם**. ותיובתא דרב חמא דאמר שמואל העמידם על י״ו ודוד העמידן על כ״ד דהא שמעי׳ מינה דתרווייהו בהדי הדדי תקינהו: **מיסודו של שמואל הרמתי**. שהעמידן על י״ו בא דוד והעמידן על כ״ד. אית ספרים שכתוב בהן מיסודו של שמואל ודוד העמידום על כ״ד כלומר שניהם הועילו בדבר ושמואל העמידם על י״ו ודוד על כ״ד: **וימצאו בני אלעזר רבים לראשי הגברים מבני איתמר ויחלקו בני אלעזר ראשים לבית אבותם ששה עשר ולבני איתמר ראשים לבית אבותם שמונה ואומר בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר**. וימצאו בני אלעזר רבים לראשי הגברים כלומר ראשי הגברים של בני אלעזר היו רבים מאיתמר. והאי וימצאו משמע דקודם לכן היו קבועים ועכשיו הוסיפו עליהן ויחלקום לי״ו בית אב אחד אחוז שהיה מתחילה לאלעזר דהיינו נמי ח׳ אחוז אחד בגורל דהיינו נמי ח׳ והוו להו י״ו: **ואחוז אחוז לאיתמר**. מה שהיה מתחילה אחוז לאיתמר אחוזים עתה כבתחילה שלא הרבו עליהם שום בית אב: **מאי ואומר**. וכי תימא מעיקרא הוו ד׳ לאלעזר וד׳ לאיתמר: **וכי היכי דנפישי בני אלעזר הכי נמי נפישי בני איתמר**. ומיהו בני אלעזר נפישי טפי דהא לאיתמר לא אוקמינהו אלא על ח׳ ודאלעזר על י״ו: **תא שמע ואחוז אחוז לאיתמר**. אלמא כדקיימי קיימי. ושמע מינה דמשה תיקן להם י״ו ח׳ מזה וח׳ מזה וקשיא לרב חמא דאמר ד׳ וד׳. והא דכתב לעיל ובשנת הארבעים וגו׳ המה יסד במה שהוסיפו עליהן עד כ״ד משתעי [אבל] משה תיקן להם י״ו משמרות: **תנאי היא**. דהא איכא תנא דלעיל דקתני משה תיקן להן ח׳ משמרות משניהן ואנא קאימנא כוותיה: **עלו מן הגולה**. בבית שני והשאר לא עלו שהרבה מישראל נשתיירו ולא רצו לעלות ח): **פשחור ואימר**. ומבעיא לי דפשחור (ד) לא כתיב גבי כ״ד משמרות (דה״א כד):

וחלקום

אי מה משרת בעל מום לא אף מברך בעל מום לא. פי׳ כיון דילפינן ג״ש ממשרת נימא כמו משרת דמשרת בעל מום לא אף מברך וכו׳ ומשני הא איתקש לנזיר וכו׳ מכאן נראה דבעל מום מברך ברכת כהנים ט) מדקא חזינן דהש״ס רוצה ללמוד מברך ממשרת ולבעל מום ודחינן ליה אם כן נראה דלענין נשיאת כפים כהן בעל מום נושא כפיו ומכאן יש להוכיח דכהן שהמיר דתו נושא כפיו וכשר לישא כפיו ולקרות בתורה כמו שלא המיר וראיה י) מהא דכהנים ששימשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש אבל נוטלים חלק עם אחיהם כמו בעלי מומין מדקאמר שהם כבעלי מומין משמע דכל עבודה שבעל מום ראוי לעשות יעשו וכהן בעל מום נושא כפיו כ): **ומאי** חזית דאקשת לקולא אקיש לחומרא. פי׳ מאי חזית דמקשת כהן לנזיר להקל ולומר כמו שנזיר הוי בעל מום כמו כן כהן בעל מום כשר ואקשת למשרת מה משרת מותר בחרצן אף כהן מברך מותר בחרצן אקשה לחומרא פירוש ונימא דכמו שנזיר אסור בחרצן אף כהן אסור בחרצן וכמו כהן משרת אסור בעל מום אף כהן מברך בעל מום אסור ומשני אסמכתא וכו׳: **מר** סבר עיקר שירה בפה. ולכך הכל כשרים אפילו פסולים אפילו ממזרים לומר שירה דלא הוי אלא בפה ולמאן דאמר עיקר שירה בכלי אם כן צריך שיהו כהנים או לוים דהא הכלי זמר היה קדוש:

רב

עין משפט נר מצוה

יג א מיי׳ פט״ו מהל׳ תפלה הל׳ ג סמג עשין כ טוש״ע א״ח סימן קכח סעיף ל:

יד ב מיי׳ פ״ג מהל׳ כלי המקדש הל׳ ג סמג עשין קסט:

טו ג ד מיי׳ שם [הל׳ ט] ופ״ד הלכה ג סמג עשין קעא:

◆

תורה אור השלם

1. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר כח ב
2. לַחֶבְרוֹנִי יְרִיָּה הָרֹאשׁ לַחֶבְרוֹנִי לְתֹלְדֹתָיו לְאָבוֹת בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְמַלְכוּת דָּוִיד נִדְרָשׁוּ וַיִּמָּצֵא בָהֶם גִּבּוֹרֵי חַיִל בְּיַעְזֵיר גִּלְעָד: דברי הימים א כו לא
3. כֻּלָּם הַבְּרוּרִים לְשֹׁעֲרִים בַּסִּפִּים מָאתַיִם וּשְׁנֵים עָשָׂר הֵמָּה בְחַצְרֵיהֶם הִתְיַחְשָׂם הֵמָּה יִסַּד דָּוִיד וּשְׁמוּאֵל הָרֹאֶה בֶּאֱמוּנָתָם: דברי הימים א ט כב
4. וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי אֶלְעָזָר רַבִּים לְרָאשֵׁי הַגְּבָרִים מִן בְּנֵי אִיתָמָר וַיַּחְלְקוּם לִבְנֵי אֶלְעָזָר רָאשִׁים לְבֵית אָבוֹת שִׁשָּׁה עָשָׂר וְלִבְנֵי אִיתָמָר לְבֵית אֲבוֹתָם שְׁמוֹנָה: דברי הימים א כד ד
5. וַיִּכְתְּבֵם שְׁמַעְיָה בֶן נְתַנְאֵל הַסּוֹפֵר מִן הַלֵּוִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֶבְיָתָר וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם בֵּית אָב אֶחָד אָחֻז לְאֶלְעָזָר וְאָחֻז אָחֻז לְאִיתָמָר: דברי הימים א כד ו

◆

מוסף רש״י

עלו מן הגולה. בימי עזרא (ערכין יב:). **ידעיה חרים פשחור ואימר.** שבמקדש ראשון היתה משמרת ידעיה קודם לחרים ומשמרת חרים קודם לפשחור ושל פשחור לאימר (שם).

◆

רבינו חננאל

אי הכי למאי איתקש לנזיר, להכשיר בו בעל מום להיות כשר לברכה. ואמרינן, מה ראית להקישו לקולא, הקשתו למשרת להיות מותר בחרצן, והקשתו לנזיר להיות בעל מום כשר לברכה, אדרבה הקשהו לחומרא, הקשהו למשרת להיות כהן בעל מום פסול בנשיאות כפים, והקישהו לנזיר להיות אסור בחרצן. ושנינן, אסמכתא בעלמא היא. פי׳, דרשת סמוכין מדרבנן היא, הילכך לקולא דרשינן. **וכתיב** נמי לעמד לשרת א), מה משרת עומד אף נשיאות כפים מעומד. פיסקא, **אלו הן המעמדות**. מה טעם תקינו מעמדות, לפי [שנאמר] צו את בני ישראל. **ירושלמי**: א״ר יונה תמידין קרבנן דכל ישראל אינון, ואם תאמר יהיו כל ישראל כל השנה כולה בירושלים עומדין על קרבן, לא חייבתם התורה אלא ג׳ רגלים בשנה. ואם יש לומר יהיו יושבין בטילין בעריהם, הא כתיב ואספת דגנך, הנם מוזהרין לאסוף דגנם ותירושם של כל השנה כולה, התקינו הנביאים הראשונים כ״ד משמרות ועל כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים ושל לוים ושל ישראל. **תנו רבנן עשרים וארבעה משמרות היו בארץ ישראל**, מהן י״ב ביריחו. הגיע זמן המשמר לעלות חצי המשמר עולה מארץ ישראל וחצי משמר מיריחו כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם. כלומר, חצי המשמר הנותר מספיקין צורכי העולים, ובפעם אחרת מתחלפין, מי שלא עלה יעלה עכשיו מי שעלה כבר ישב עתה בביתו ויספק צרכי העולים. **ירושלמי**: תני ר׳ שמעון בן אלעזר ישראל והכהנים והלוים וכלי שיר מעכבין את הקרבן, שנאמר כל הקהל משתחוים, אילו ישראל, והשיר משורר אלו הלוים וחצוצרות מחצצרים, אלו הכהנים, הכל עד לכלות העולה, הכל מעכבין את הקרבן. **אמר רב חסדא אמר רב משה תיקן לישראל שמונה משמרות ד׳ מאלעזר וד׳ מאיתמר בא שמואל והעמידן על שש עשרה בא דוד והעמידן על כ״ד שנאמר בשנת הארבעים למלכות דוד נדרשו [וכו׳]**. ואותבינן עליה מהא דתניא, משה תיקן להם לישראל י״ו משמרות, ח׳ מאלעזר וח׳ מאיתמר, וכשרבו בני אלעזר על בני איתמר חלקום לכ״ד, שנאמר וימצאו בני אלעזר רבים לראשי (הגיבורים) [הגברים] מן בני איתמר ויחלקום לבני אלעזר ראשים לבית אבות(ם) ששה עשר ולבני איתמר לבית אבותם שמונה. היו ח׳ מאלעזר וח׳ מאיתמר, כגון שהיו ח׳ אלפים מזה וח׳ אלפים [מזה] כל משמר אלף (ריבוא), [רבו] בני אלעזר וכאשר דרשום נמצאו י״ו אלף, ובני איתמר ח׳ אלפים כמו שהיו, חלקו בני אלעזר לי״ו משמר אלף כל משמר, ובני איתמר נשארו ח׳ משמרות כמו שהיו, וזהו שכתב ויחלקום לבני אלעזר ראשים לבית אבות ששה עשר ולבני איתמר לבית אבותם שמונה. וכתיב בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר, כל האחוז שהיה לאיתמר מקודם הוא האחוז עתה, אבל לבני אלעזר הוסיפו ח׳ אחרים. תיובתא דרב חסדא דאמר משה תיקן להם לישראל ח׳ משמרות כו׳, הנה זה הברייתא תנא י״ו משמרות תיקן להם משה לישראל. ושנינן, תנאי היא ואנא דאמרי כי האי תנא, דתניא משה תיקן לישראל ח׳ משמרות ד׳ מאלעזר וד׳ מאיתמר. **אכתי** סיפא דקתני באו שמואל ודוד והעמידום על (י״ו) [כ״ד] קשיא לרב חסדא. **ושנינן** הכי, מיסוד של שמואל שהוסיף על שתיקן משה בא דוד והוסיף על מה שתיקן שמואל [והעמידום על כ״ד], שנא׳ המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם. **תנו רבנן** ד׳ משמרות עלו מן הגולה. ידעיה חרים פשחור אימר. עמדו הנביאים שביניהם

מסורת הש״ס

א) ס״א ליריחו, ב) סוכה נא. [ערכין יא. ע״ז מז.], ג) ס״א חסדא, ד) [גי׳ ר״ג וכעי״ז בר״ח מיתיבי], ה) ס״א חסדא, ו) ערכין יב:, ז) [במדבר כח], ח) [עי׳ יומא ט:], ט) כ״ה במגילה כד: ע״ש, י) [מנחות דף קט. וע״ש בתוס׳ ד״ה לא], כ) [ועי׳ תוס׳ סוטה לט. ד״ה כי מהדר ותוס׳ מנחות קט. ד״ה לא],

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ת״ר כ״ד משמרות היו בא״י כו׳ אלא אימא ושתים עשרה מהן: (ב) שם ר״ש בן אלעזר אומר כהנים: (ג) רש״י ד״ה מעכבין כו׳ בעינן דליהוי כולהו על גבי עבודה: (ד) ד״ה פשחור כו׳ לא כתיב גבי. נ״ב פי׳ המעיין בדברי הימים דקחשיב כ״ד משמרות ויצא הגורל הראשון ליהויריב לידעיה השני כו׳ ולא קא חשיב פשחור ולפע״ד יש לתרץ דכיון דבעזרא א׳ ב׳ כתוב העולים מן הכהנים היו ארבע משמרות וקא חשיב פשחור שמעינן דהלא מכ״ד משמרות היה לה עוד שם אחר אי נמי נשתנה שמה לשם השעה כדפרש״י בחומש בסדר פנחס אצל משפחות השבטים:

◆

גליון הש״ס

גמ׳ מדרבנן ולקולא. כעין זה שבת דף פג ע״ב:

◆

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ ת״ר כ״ד משמרות. נ״ב של לוים:

◆

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] רש״י ד״ה ה״ג הגיע זמן וכו׳ לשון אחר נהירא לי. נ״ל ולא נהירא לי:

◆

רבינו גרשום

אף כהן מברך לא יהא בעל מום. והא קיימא לן דבעל מום מברך, אלא אם כן יהו מומין שבגלוי. **הא איתקש לנזיר**. מה נזיר בעל מום אף מברך בעל מום. **מאי חזית דאקשית לקולא**. דאקשת ליה לנזיר דבעל מום מותר, ואקשת ליה למשרת דבחרצן מותר, **אקיש לחומרא**. ונימא מה נזיר אסור בחרצן אף מברך אסור בחרצן, ומה משרת בעל מום לא אף מברך בעל מום לא. **אסמכתא דרבנן הוא**. הא דמקשינן מברך לנזיר ולמשרת, מדרבנן היא. **ה״ק ואלו הן מעמדות**. דקתני לקמיה התקינו נביאים הראשונים כ״ד משמרות (כל) [של] כהנים, על כל משמר היה מעמד בירושלים, כהנים ולוים שבמשמר עולין בירושלים, וישראל שבאותו משמר מתענין וכו׳, ומקצתן עולין לירושלים כדי שיעמדו על הקרבנות. **אי הכי נפישי להו**. דמשמע דהוי ל״ו משמרות. **אלא אימא שתים עשרה**. כלומר מאותן עשרים וארבעה, הוי מהן שתים עשרה מיריחו ושתים עשרה מכל שאר ישראל. **כיצד הגיע זמן משמרות לעלות חצי משמר עולה מא״י וחצי משמר מיריחו**. וכן כל משמר ומשמר עולה חצי מא״י וחצי מיריחו, דהיינו שתים עשרה מא״י ושתים עשרה מיריחו, ולמה כל משמר חציו מיריחו, לפי שהן קרובין לירושלים מספקין מזון לאחיהן שאר חצי משמר הבאין מא״י ממקום רחוק ואין יכולין להביא מזון עמהן. **עיקר שירה בפה**. ואין צריך כלי שיר. **בא דוד ושמואל והעמידום בין שניהם כ״ד**. קשיא לרב חסדא דאמר שמואל תיקן י״ו ודוד כ״ד. תריץ, **הכי קאמר מיסודו של שמואל הרמתי**. שהוא העמידן על י״ו, חזר דוד והעמידן על כ״ד. **מיתיבי משה תקן י״ו משמרות**. וקשיא לרב חסדא דאמר ח׳ משמרות. **וכשרבו בני אלעזר חילקום לי״ו משמרות**. היינו כ״ד משמרות. **וכי תימא כי היכי דנפישי בני אלעזר [הכי נפישי בני איתמר ומעיקרא ארבע הוו]**. כלומר, כשם שנתרבו בני אלעזר] כן רבו בני איתמר, ולעולם בימי משה (הוא) [הוו] ארבע מאלעזר וארבע מאיתמר, כדאמר רב חסדא, והתרבו בני אלעזר והעמידום על י״ו, נתרבו בני איתמר והעמידום על ח׳, והיינו דכתיב וימצאו בני אלעזר וגו׳. **ת״ש בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר**. כלומר, כל בית אב אחד של אלעזר חילקו לשנים, אבל בני איתמר כדקיימי בימי משה קיימי עכשיו, ומדכתיב ולבני איתמר לבית אבותם שמונה, אלמא דבימי משה (הא) [הוו] שמונה מאלעזר ושמונה מאיתמר, וקשיא לרב חסדא. **אמר לך רב חסדא תנאי הוא**. דאשכחן תנא דלעיל דתניא משה תיקן ד׳ מאלעזר וד׳ מאיתמר, ואנא דאמרי כוותיה.

א) דברי רבינו אין לו ביאור לכאורה ואולי דחסר איזה תיבות וצ״ל ועיקר הקישא דלשרתו ולברך בשמו לענין עמידה אתי דכתיב התם לעמוד לשרת ואמרינן מה משרת עומד וכו׳ כצ״ל וכ״ה בסוטה ד׳ לח ע״ש ועי׳ תוס׳ מנחות קטו. סד״ה לא וברא״ש פ״ג דמגילה סי׳ יט.